

বহুক্ষম বিকাশৰ বাবে -- অবিবাম বিকাশৰ অবিবত খোজ....

খণ্ড ৭

ফ্লুটাইড আরচেনিক নির্মূল কৰিম এয়া হ'ব আমাৰ প্ৰতিজ্ঞা

ড° জগদীন্দ্র বায়চৌধুৰী
উপাধ্যক্ষ, বি. বৰুৱা কলেজ

চৰিত্ৰসমূহ

১. শিক্ষক
২. ব্ৰহ্মেশ ছাত্ৰ
৩. সন্ধা ছাত্ৰী
৪. প্ৰণামী ছাত্ৰী
৫. প্ৰণামীৰ মাক
৬. সন্ধাৰ দেউটাক
৭. প্ৰধান শিক্ষক
- ৮-৯. অভিভাৱক
১০. ডাক্তাৰ

শীৰ্ষক গীত + ঘোষণা

ফ্লাইড আবচেনিক নির্মূল করিম এয়া হ'ব আমাৰ প্ৰতিজ্ঞা
ড° জগদীন্দ্ৰ বায়চৌধুৰী
উপাধক্ষ্য, বি. বৰুৱা কলেজ

(প্ৰথম দৃশ্য)
(শ্ৰেণী কোঠাত ছাত্ৰ - ছাত্ৰীৰ উপস্থিতিৰ আভাস)

শিক্ষক : ছাত্ৰ - ছাত্ৰী সকল যোৱাকালি তোমালোকক বিজ্ঞানৰ প্ৰগতিৰ কিছু কথা অৱগত কৰিছিলো। পিছে আজি কিছু বহল ভাৱে আন কথা কৰলৈ ওলাইছো।

ৰমেশ (এগৰাকী ছাত্ৰ): ছাৰ আপুনি কৈছিল বিজ্ঞানে হেনো সকলো কথা আমাৰ হাতৰ মুঠিলৈ লৈ আহিছে।

শিক্ষক: এৰা কৈছিলো। বিজ্ঞানী সকলে পৃথিবীৰ বাহিৰে আন গ্ৰহৰ বিভিন্ন কথা উপলব্ধ কৰিছে, জীৱৰ অনুসন্ধান বিচাৰিষে ১৯৬৯ চনতে চন্দ্ৰত পদাৰ্পণ কৰিছে মানুহে।

ৰমেশ: কিন্তু, আপুনি ক'ব বিচৰা কথাটো কি চাৰ ?

শিক্ষক: অ ! সেইটো হল তোমালোকৰ বহুতৰ হাতে হাতে থকা স্মাৰ্ট ফোন। ইন্টাৰনেটৰ সংযোগ কৰিলেই দেখোন গুগলত বিচাৰিলে সকলোখনি চাৰ পাৰা। বিজ্ঞানৰ ন ন আৱিষ্কাৰৰ লগতে যি বিচৰা ইয়াৰ সম্যক জ্ঞানখনি পাব পাৰা।

ৰমেশ: হয় চাৰ। আপুনি কোৱা অনুসৰি আমিৱো কথাটো গম পাইছো। পিছে, এনে সুবিধা লবৰ আমি দেউতা বা মাৰ ফোনটো খুজি লাগতিয়াল কথাটো জানিব পাৰো।

শিক্ষক: যিহেতু তোমালোকে কিছু পৰিমানে ব্যৱহাৰ কৰিছা, গতিকে মই কোৱা কথাটো নিশ্চয় উপলব্ধি কৰিছা। পিছে, মই তোমালোকক আন এটা কথা ক'বহে বিচাৰিষো।

ৰমেশ: কথাটো কি ছাৰ ?

শিক্ষক: এতিয়ালৈকে দুই তিনিদিন ধৰি তোমালোকক বিজ্ঞানৰ ন ন উন্নৰণৰ কথা জনাই আহিছো লগতে বৰ্তমান নেন'টেক্নলজিৰ দ্বাৰা কিদৰে বিজ্ঞানৰ ন-প্ৰযুক্তি ধাৰা অব্যাহত আছে, সকলো জনালো কিন্তু বিজ্ঞানৰ এই প্ৰগতিৰ এটি পশ্চাদমুখি সত্যতাহে তোমালোকক প্ৰত্যক্ষ কৰাৰ বুলি ভাবিছোঁ।

ৰমেশ: সেইয়ানো কি ছাৰ !

শিক্ষক: (সন্মুখত বহি থকা ছাত্ৰ- ছাত্ৰীলৈ উদ্দেশ্য কৰি) পলাশ, জিতেন, প্ৰণামী, মেহা সকলোৱে শুনা, অহা দেওবাৰে আমি এঠাইলৈ যাম সকলোৱে ঘৰৰ পৰা অগুমতি ল'ৱা আৰু টিফিন লৈ আহিবা

মেহা: আমি ক'লৈ যাম ছাৰ ?

শিক্ষক: আমাৰ গুৱাহাটীৰ ওচৰত থকা মৰিগাঁও অঞ্চলত পানী যথেষ্ট দুষিত আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা

কি বেমার হয় তাৰ প্ৰমাণ দিবলৈ তোমালোকক লৈ যাম।
স্নেহাঃ আমাৰ লগত আন কোনোৰা যাব নেকি চাৰ?
শিঙ্ককঃ আমাৰ বাহিৰেও এগৰাকী ডাক্তৰ যাব।
স্নেহাঃ ভালেই হ'ব। আমি তেখেতৰ পৰা প্ৰকৃত কথাবোৰ জানিব পাৰিম।

(ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ মাজত কথাৰ বুৰ-বুৰনি, হাঁহি-ফুৰ্তি চিয়ঁৰ-বাখৰ কৰি শ্ৰেণীৰ পৰা প্ৰস্থান)

(দ্বিতীয় দৃশ্য)

(প্ৰণামীৰ ঘৰৰ কলিং বএলৰ শব্দ আৰু দুৱাৰ খোলাৰ শব্দ)

মাকঃ আহি পালা মাজনী!
প্ৰণামীঃ হয় মা! (মুখেৰে আনন্দৰ ভাৱ - লা, লা, ...)
মাকঃ কি হ'ল? আজি দেখোন বৰ ফুৰ্তি।
প্ৰণামীঃ জানা মা, আমাক স্কুলৰ পৰা এঠাইলৈ ফুৰাবলৈ নিব লগতে পানীৰ পৰা কি বেমাৰ হয় সেয়া দেখাৰ।
মাকঃ হয় নেকি! পিছে, কোন কোন যাব?
প্ৰণামীঃ আজি ছাৰে ঘৰত সুধিৰ কৈছে মা, অ'! মা! মোক যাব দিবা নে?
মাকঃ ব'বা চোন। দেউতাৰাক নোসোধাকৈ মই কি ক'ম! দেউতাৰাই যাব দিলে নিশ্চয় যাবা।
প্ৰণামীঃ দেউতাই কিবা ক'লৈ, তুমি কিন্তু বুজাব লাগিব। মই কিন্তু যামেই।
মাকঃ বাৰু! যোৱাতো পিছে পৰে হ'ব, প্ৰথমতে তুমি হাঁত মুখ ধুই ভাত খাই লোৱা।
প্ৰণামীঃ মা, মই কিন্তু যামেই।
মাকঃ উস! মই যি কৈছো আগতে তাকে কৰা।

(প্ৰণামীয়ে ভাত খাই শুই পৰে গধুলি হোৱা বাবে তাইক জগায় আৰু কোনোৰা ঘৰত অহাৰ কলিং বেলৰ শব্দ ইতিমধ্যে দেউতাক আহি পাইছে)

(দুৱাৰ খোলাৰ শব্দ)

মাকঃ আহক, আহক।
স্নেহাৰ দেউতাকঃ এখেত অফিচৰ পৰা আহি পাইছে নে?
মাকঃ অলপ আগতে আহি পাইছে। আপুনি বহক মই মাতি দিছোঁ।
প্ৰণামীৰ দেউতাকঃ কওকচোন। মই পিছে আপোনাক ঠিক ধৰিব পৰা নাই।
স্নেহাৰ দেউতাকঃ মই আপোনাৰ ছোৱালীৰ লগৰ স্নেহাৰ দেউতাক। ইঁহতক হেনো স্কুলৰ পৰা ক'বলালৈ নিব! আপুনি কি ভাবিছে?

প্রণামীর দেউতাকঃ মই অহাৰ পিছত, এঁও কৈছে। তাইক সুধি চাঁও।

(ড্রইং ব্ৰমৰ পৰা অলপ চিঁয়বি - হৰো! প্রণামী উঠিচেনে?)

প্রণামীঃ মোক মাতিছিল দেউতা!

দেউতাঃ অ! এখেতে স্নেহাৰ দেউতাক। তোমালোকক স্কুলৰ পৰা যে মৰিগাঁওলৈ নিব তাৰ বাবে
আলোচনা কৰিব আহিছে।

স্নেহাৰ দেউতাকঃ বাৰু, প্রণামী! তুমি যাবা নহয় নে? তুমি যদি যোঁৱা মই স্নেহাকো পঠিয়াম।
কথাটো জানিবৰ বাবে ইয়ালৈ আহিছো।

প্রণামীর দেউতাকঃ মই অফিচৰ পৰা অহাৰ পিছত প্রণামীৰ মাকে গোতেইখিনি কথা কৈছে
পিছে, আমি স্কুলৰ লগত যোগাযোগ কৰিবে সকলো নিশ্চিত কৰিব পাৰিম।

স্নেহাৰ দেউতাকঃ আপুনি ঠিকেই কৈছে। সকলো কথা খৰচি মাৰি জানি লোৱাৰ পাছত কথাটো
বিবেচনা কৰাতো ঠিক। বাৰু মই এতিয়া আহিছো।

মাকঃ মই চাহ আনিছোৱেই, খাই যাওক।

স্নেহাৰ দেউতাকঃ নহলেও হ'লহেতেন। বাৰু আনিছে যেতিয়া খাই যাঁও।

(স্নেহাৰ দেউতাকে বিদায় সম্ভাষণ জনাই গুচি যায়)

দেউতাঃ কাইলৈ অফিচলৈ যোৱাৰ আগতে স্কুলত এবাৰ সোমাই যাম।

(তৃতীয় দশ্য)

প্রণামীর দেউতাকঃ সোমাৰ পাৰোনে?

প্ৰধান শিক্ষকঃ আহক।

দেউতাকঃ মোৰ ছোৱালী আপোনাৰ স্কুলত প্ৰত্ৰে। সিহঁতক মৰিগাঁৱলৈ নিয়া কথা যে আছে সেই
বিষয়ে জানিবলৈ আহিছো।

প্ৰধান শিক্ষকঃ হয়। আপুনি আহি ভালেই হ'ল। যিহেতু মাহৰ দ্বিতীয় সপ্তাহত শনিবাৰে
অফিচবোৰ বন্ধ থাকে সেয়েহে অভিভাৱক সকলৰ মাজত এখন সভা আহান কৰিম আৰু তাত
আতাইখিনি কথা বুজাই দিম। আপুনিও আহিব।

দেউতাকঃ ঠিক আছে বাৰু! আজি বেছি সময় থাকিব নোৱাৰো। অফিচলৈ যাব লাগিব।

প্ৰধান শিক্ষকঃ ধন্যবাদ। আপুনি নহাকে নাথাকিব কিন্তু।

দেউতাকঃ আহিম। নিশ্চয় আহিম।

(দেউতাক যোৱাৰ সময়ত চকিৰ শব্দ আৰু লগে লগে স্কুলৰ ঘণ্টা মৰাৰ শব্দ দূৰৰ পৰা
ভাহি আহিছে। স্কুল আৰম্ভ হোৱাৰ জাননী)

(চতুর্থ দশ্য)

(অভিভাবক সকলৰ মাজত গুণগুণনি। প্রধান শিক্ষকৰ প্ৰৱেশ)

প্রধান শিক্ষকঃ নমস্কাৰ, আপোনালোক সকলোকে আদৰনি জনাইছো। আপোনালোকে নিশ্চয় জানে যে বিজ্ঞানৰ প্ৰগতি বৰ্তমাণে শিখৰ চুইছে কিন্তু প্ৰকৃত অৰ্থত কিছু অতি লাগতিয়াল কথাৰ বাবে আমি পশ্চাদ গমন কৰিব লগা হৈছে। সেই উদ্দেশ্য আগত ৰাখি আমাৰ সকলোৱে জীৱণী শক্তি পানীৰ দ্বাৰা উদ্ভৱণ হোৱা বেমাৰৰ কথা চাকুষ দিশত দেখুৱাবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক নিবলৈ ওলাইছো।

অভিভাবকঃ শিক্ষক - শিক্ষয়ত্ৰীৰ ওপৰি আণ কোনোবা যাবনে ?

প্রধান শিক্ষকঃ ডাক্ত্ৰ এগৰাকী যাব, তেখেতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিবে কথাবোৰ বুজাৰ।

আন এগৰাকি অভিভাবকঃ গাড়ীখন কিন্তু ভাল ল'ৱ লগতে ঢ্রাইভাৰ জন ভাল হ'ব লাগিব।
আপোনালোকে নজৰ বাখিব যাতে বেয়া বস্তু নাখায়।

প্রধান শিক্ষকঃ আপোনালোকে নিশ্চিত থাকক।

অভিভাবকঃ আপোনালোকে যিহেতু এটা ভাল কামলৈ আগবঢ়িছে, ইয়াত আমাৰ কাৰো আপত্তি নাই। মাঠোঁ সাৰধানে সকলো পৰ্যবেক্ষণ কৰিলেই হ'ল। আমি তেন্তে উঠো।

(অভিভাবক সকলৰ মাজত কথাৰ বুৰবুৰনিৰ লগতে প্ৰস্থানৰ শব্দ)

(পঞ্চম দশ্য)

(স্কুলৰ চৌহদত দুই এবাৰ বাছৰ হৰ্ণ বজোৱাৰ শব্দ, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত উদুলি -
মুদুলিৰ শব্দ)

প্রধান শিক্ষক (মাইক ব্যৱহাৰ কৰি) ছাত্ৰ- ছাত্ৰী সকল তোমালোক সকলোৱে বাছত উঠি নিজ
নিজ আসনত বহি লোৱা।

(বাছত উঠাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত কথোপকথনৰ লগতে হাঁহি ভাহি অহাৰ শব্দ)

প্রধান শিক্ষকঃ তোমালোক সকলোৱে ভালদৰে বহিছা নহয় !

ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে একেলগে চিএওৰ ‘বহিছো’।

প্রধান শিক্ষকঃ ঠিক আছে। আমাৰ গাড়ী এতিয়া চলিব আৰম্ভ কৰিব।

(গাড়ী চলোৱাৰ আৰম্ভনিৰ শব্দ। গাড়ী চলি থকাৰ শব্দ। একেলগে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সমৰেত
সংগীত। চাৰে যাহা সে অচ্ছা, হিন্দুস্তান হামারা.....)

(কিছু সময়ৰ পিছত গাড়ী ৰখোৱাৰ শব্দ)

প্রধান শিক্ষকঃ এতিয়া শাৰী পাতি এজন এজনকে গাড়ীৰ পৰা নামি সেই স্কুলখনৰ গচ্ছ তলৰ

ঠাইত বোৱা গৈ।

(ছাত্র-ছাত্রী সকলে হাঁহি ধেমালি কৰি গাড়ীৰ পৰা নমাৰ শব্দ)

প্ৰধান শিক্ষক (মাইক ব্যৱহাৰ কৰি): ছাত্র-ছাত্রী সকল মই কৈছিলো নহয় আমাৰ লগত এয়া
আহিছে ড° বাজেন পাঠক।

(ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ মাজৰ পৰা একেলগে চিৰে - নমস্কাৰ)

এখেতে তোমালোকক এতিয়া বেমাৰৰ কথাটো বুজাৰ।

ডাক্তৰঃ মৰমৰ ছাত্র-ছাত্রী সকল। তোমালোকে নিশ্চয় জানিছা, কিয় তোমালোকক ইয়ালৈ
আনিছো। এফালে আমি বিজ্ঞানৰ ন ন আৱিস্কাৰৰ দ্বাৰা এখোজ দুখোজ কৈ ওপৰলৈ উঠি আছো
আৰু আনপিনে আমি পিচুঁৰাই আহিছো। পানী অতি আৱশ্যক সকলো জীৱৰে। এই পানীত থকা
দুটা বাসায়নিক পদাৰ্থকি আহকালত পেলাইছে।

ছাত্র (১): এই দুটাৰ নাম কি ছাৰ?

ডাক্তৰঃ এটা হ'ল ফ্ল'ৰাইড আৰু আনটো আৰ্চেনিক।

ছাত্র (২): এই দুইবিধে কিনো বেমাৰ কৰে?

ডাক্তৰঃ ফ্ল'ৰাইডৰ দ্বাৰা দাঁতৰ আলু বোৰ নষ্ট হয়। আনপিনে আৰ্চেনিকৰ বাবে চালত
বিভিন্ন বেমাৰ দেখা দিয়ে লগতে হাঁও-ফাঁও বা বৃক্ত কৰ্কট বোগো হ'ব পাৰে।

ছাত্রী (১): এই বাসায়নিক পদাৰ্থ দুটাৰ কথা অলপ বহল ভাবে জনাব নে?

ডাক্তৰঃ পৃথিৱীত পোৱা ১৩ নম্বৰ সংখ্যাত পৰে ফ্ল'ৰাইড মৌলিক পদাৰ্থ হিচাপে। এয়া হাড়
দাঁতত জমা হয় যদিও প্লাজমাৰ পৰা তেজলৈ প্ৰবাহিত হয়। অতি কম পৰিমানৰ ফ্ল'ৰাইডে যদিও
দাঁত বাহিৰৰ পৰা বক্ষা কৰে কিন্তু অধিক পৰিমাণে ইয়াৰ বিৰূপ প্ৰক্ৰিয়া কৰে।

ছাত্রী (২): পানীত এয়া কিদৰে মিলিত হয়?

ডাক্তৰঃ মানুহে ব্যৱহাৰ কৰা ফার্টিলাইজাৰ, কাৰখনাৰ পৰা নিৰ্গত সাবযুক্ত পানী আদি ইয়াৰ
উৎস। প্ৰকৃত অৰ্থত ইয়াৰ বাবে মানৱ জাতিয়ে দোষী। এফালে যিদৰে মানবেঁই বিজ্ঞানৰ ন ন
উদঘাটন কৰিছে আৰু অন্যদিশে পশ্চাদমুখী গতি কৰিছে।

ছাত্র (২): বাৰু, চাৰ! আপুনি আন এবিধ মৌলিক পদাৰ্থৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল, সেয়া কি?

ডাক্তৰঃ তুমি ঠিকেই কৈছা। সেইবিধ পদাৰ্থ হ'ল আৰ্চেনিক। এয়া যে অকল আমাৰ ঠাইতে হৈছে
তেনে নহয়, ভাৰত বৰ্ষৰ আনঠাইত বা আমাৰ চুবুৰিয়া দেশ চীন বা বাংলাদেশতো যষ্টে পৰিমাণে
দেখা যায়।

ছাত্র (৩): আৰ্চেনিকৰ বিষয়ে অলপ বহল ভাবে ক'বনেকি ছাৰ?

ডাক্তৰঃ পিৰিয়ডিক টেবুলত আৰ্চেনিকৰ স্থান ৩৩। আৰ্চেনিক অ'তি সহজে তেজৰ লগত মিলিত
হৈ কোষ বা কলালৈকে সম্প্ৰসাৰিত কৰে। আৰ্চেনিকে তেজৰ হিম'প্লাবিনৰ প্লাবিন ভাগটোত লগ
লাগি ২৪ ঘণ্টাৰ ভিতৰত তেজৰ লগত মিলিত হৈ পৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা যকৃত, বৃক্ত, স্প্লীন, হাঁও-
ফাঁও আৰু শেষত মাংসপেশী আৰু স্নায়ু কলাত ক্ৰীয়া কৰে।

ছাত্রী (১): ছাৰ, আৰ্চেনিকে যে ক্ৰীয়া কৰিছে সেয়া আমি কেনেকৈ গম পাম?

ডাক্তরঃ প্রথমতে ছালত দাগ দেখা দিয়ে লগতে ছালখন ডাঠ হোৱা দেখা যায়। মানুহৰ অতি লাগতিয়াল অংগবোৰত বিভিন্ন ৰোগে দেখা দিব। মুঠতে এই দুইবিধি পদাৰ্থ অতি সহজে পানীৰ লগত মিলিত হৈ ভূগৰ্ভলৈ গতি কৰে অঞ্চল বিশেষে সেই পানী গ্ৰহণ কৰি বিভিন্ন বেমাৰৰ সন্মুখীন হ'ব লগত পাৰে।

বাবু ! তোমালোকে মোৰ কথা খিনি বুজি পাইছানে ?

(ছাত্র-ছাত্রীৰ চিঁয়ৰ -- বুজি পাইছো ছাৰ)

প্ৰধান শিক্ষকঃ (মাইক লৈ) ছাত্র-ছাত্রী সকল, ডাক্তৰ ছাৰে কোৱা কথা বোৰ বুজি পালা নে ?
ছাত্র-ছাত্রী (একেলগে) পালো ছাৰ।

প্ৰধান শিক্ষকঃ এতিয়া মই সেইসকল মানুহৰ কাষলৈ লৈ যাম যাৰ শৰীৰত তেনেবোৰ ৰোগ দেখা পাৰা। ইতিমধ্যে গাঁওবুঢ়াক কৈ মই তেনে ৰোগত ভোগা মানুহক এইখন স্কুলতে গোট খাবলৈ কৈছিলো। ইতিমধ্যে তেওঁলোক ইয়াত উপস্থিত হৈছে। তোমালোকে শাৰী পাতি এজন এজন কৈ ভালদৰে পৰ্যবেক্ষণ কৰি যাবা। (অলপ চিঁয়ৰি) সকলোৱে মোৰ কথা খিনি বুজি পাইছানে ?

ছাত্র-ছাত্রীঃ (চিঁয়ৰ) পাইছো ছাৰ !

(ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ মাজত উহ ! আহ ! চিঃ ! আদি বাক্য উচ্ছাৰণ কৰি অলপ হলস্তুলৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি)

প্ৰধান শিক্ষকঃ (মাইকত) ছাত্র-ছাত্রী সকল এয়া দেখিলানে ?

ছাত্র-ছাত্রীঃ (সকলোৱে একেলগে চিএওৰি) দেখিলো ছাৰ !

প্ৰধান শিক্ষকঃ কেনে লাগিল ?

ছাত্র-ছাত্রীঃ বিৰাট বেয়া লাগিছে। এঁওলোকক এনে অৱস্থাৰ পৰা উদ্বাৰ কৰিব নোৱাৰিনে ?

প্ৰধান শিক্ষকঃ তোমালোকে কি ভাবা ?

ছাত্র-ছাত্রীঃ (একেলগে চিএওৰে) আমি এই গাঁওৰ মানুহক ফ্লো'বাইদ আৰু আৰ্চেনিক মুক্তি কৰিম। চৰকাৰক আৱেদন কৰিম। ছাৰ, আপুনি আমাক সহায় কৰিব।

প্ৰধান শিক্ষকঃ (সকলো শিক্ষকে হাততালি দিয়ে) আমি উপস্থিত থকা সকলো শিক্ষক-

শিক্ষয়াত্রীয়ে তোমালোকৰ উৎসাহক আদৰিছো। আমি তোমালোকক বাট দেখুৱাই লৈ যাম।

ছাত্র-ছাত্রীঃ (একেলগে চিএওৰে) ধন্যবাদ ছাৰ।

ডাক্তৰঃ এতিয়া বুজিলানে ছাত্র-ছাত্রী সকল কিয় মই প্রথমতে উল্লেখ কৰিছিলো যে যদিও বিজ্ঞানে প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ উচ্চ শীখৰ পাইছে, প্ৰকৃততে আমি কিদৰে পিছুৱাই আছো। সাধাৰণ পানীতোপা আমি বিশুদ্ধকে খাব পৰা নাই। ইয়াতকৈ আৰু দুখৰ কথা কি হ'ব পাৰে ?

ছাত্র-ছাত্রীঃ হয় ছাৰ (একেলগে চিএওৰে)

প্ৰধান শিক্ষকঃ ব'লা এতিয়া শাৰী পাতি গাড়ীত উঠা।

(ছাত্র-ছাত্রী সকলে একেলগে গীত গায় - আমি আমাৰ ৰাজ্যৰ পৰা ফ্ল'বাইড আৰু আৰ্চেনিক দূৰ কৰিম)

গাড়ীৰ পৰা নমাৰ পিছত --

প্রধান শিক্ষকঃ ছাত্র-ছাত্রী সকল। শুনা তোমালোকক এতা কথা কঁও যে এই ফ্লু'বাইড আৰু
আর্চেনিক পৃষ্ঠীজুৰি বিভিন্ন দেশত দেখা গৈছে আৰু ইয়াৰ ভিতৰত চীন, মেকসিকো,
আর্জেন্টিনা, বাংলাদেশ ইত্যাদি। ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত আটাইতকৈ বেছি হোৱা ৰাজ্য হ'ল পশ্চিম
বংগ। অসমতো কেবাখনো জিলাত ইয়াৰ মাত্ৰা অধিক। .. বাৰু এতিয়া তোমালোক ঘৰাঘৰি
যোৱাগৈ।

ছাত্র-ছাত্রীঃ ভাল ছাৰ। ধন্যবাদ।

প্রশ্ন

১. খোৱা পানীত ফ্লু'বাইড কি কি উৎসৰ পৰা জমা হয় ?

-- কৃত্ৰিম সাৰ আৰু কল - কাৰখনাৰ ৰাসায়নিক আৱৰ্জনা।

২. আর্চেনিক মিহলি পানী খালে কি কি বেমাৰ হ'ব পাৰে ?

-- যকৃৎ, বৃক, পীহা বা স্প্লীন, হাঁও ফঁও, মাংপেশী আৰু স্নায়ুৰ ৰোগ।
